

VILNIAUS UNIVERSITETO DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Mokslo sritis/ys, kryptis/ys (kodai)	Medicinos ir sveikatos mokslai (M 000): Medicina (M 001)			
Fakultetas, Institutas, Katedra /Klinika	Sveikatos mokslų institutas Medicinos fakultetas Reabilitacijos, fizinės ir sporto medicinos katedra			
Dalyko pavadinimas (ECTS kreditai, val.)	Kompleksinė reabilitacija pacientams po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų 8 kreditai (212 val.)			
Dalyko studijų būdas	Paskaitos	Seminarai	Konsultacijos	Individualus darbas
ECTS kreditai	-	-	1	7
Dalyko vertinimo būdas (vertinama 10 balų sistemoje)	Egzaminas (raštu). Egzamino užduotį raštu sudaro 4 atvirojo tipo klausimai. Vertinama 10 balų sistema: kiekvienas klausimas vertinamas po 2,5 balo.			
DALYKO KURSO TIKSLAS				
<p>Dalyko tikslas – suteikti žinių apie kompleksinę reabilitacijos priemonių ir metodų taikymą pacientams po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų, siekiant atkurti sutrikusias paciento biopsichosocialines funkcijas arba, esant negrįžtamiems organizmo pakitimams, jas kompensuoti ar palaikyti pasiektą paciento biopsichosocialinio funkcinio pajėgumo lygį; bei supažindinti su reabilitacijos priemonių efektyvumo vertinimo metodikomis.</p>				
PAGRINDINĖS DALYKO TEMOS				
<p>Galvos smegenų kraujotakos sutrikimų klasifikacija. Išemija: asimptomė stadija, tranzitinė išeminė ataka, reversinis išeminis neurologinis deficitas, insultas. Išeminis insultas: etiologija, patogenezė, klinika. Lakūniniai insultai. Hipertenzinė encefalopatija. Bingsvangerio liga. Kraujagyslinė demencija. Hemoraginiai sutrikimai: etiologija, patogenezė, klinika. Hemoraginių sutrikimų klasifikacija: supratentorinis kraujo išsiliejimas, subtentorinis kraujo išsiliejimas, subarachnoidinė hemoragija. Reabilitacijos organizacinė struktūra: reabilitacija pirmajame, antrajame ir trečiajame etapuose, sveikatą gražinamasis gydymas, pakartotina reabilitacija, palaikomoji reabilitacija, antirecidyvinius gydymas. Kriterijai ir indikacijos. Reabilitacijos uždaviniai, organizavimo principai. Indikacijos reabilitacijai po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų. Reabilitacijos po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų socialiniai – ekonominiai aspektai. Pacientų po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų biopsichosocialinių funkcijų sutrikimai: judėjimo ir apsitarnavimo, orientacijos ir bendravimo, informacijos perdavimo ir elgesio kontrolės, galimybės dirbti, mokytis. Reabilitacijos nariai: fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytojas, kineziterapeutas, ergoterapeutas, logopedas, psichologas, socialinis darbuotojas, fizinės medicinos ir reabilitacijos slaugytoja, jų sąveika bei bendradarbiavimas su pacientu ir jo artimaisiais. Reabilitacinės komandos narių vaidmuo.</p> <p>Reabilitacinės priemonės, taikomos pacientams po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų: kineziterapija, ergoterapija, logopedoterapija, psichoterapija, būtinos socialinės pagalbos suteikimas, fizinės medicinos priemonės, masažas, komplikacijų profilaktika, paciento ir artimųjų mokymas, medikamentinis gydymas. Paciento po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų ištyrimo reabilitacijos eigoje metodikos. Pacientų funkcinio savarankiškumo vertinimas (Barthel ind., FIM, ADL). Fizinio</p>				

pajėgumo įvertinimo metodikos pacientams po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų. Reabilitacijos tikslų formulavimas: artimieji ir tolimieji tikslai.

Kineziterapijos poveikio mechanizmo reabilitacijoje įvertinimas. Kineziterapijos metodikos, artimieji ir tolimieji tikslai. Kineziterapija ūmiame periode po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų: ligonio padėties lovoje reikšmė. Kineziterapija vėlesniuose perioduose: metodologija ir kineziterapijos tikslų nustatymas, hemipleginės rankos peties sąnario problemų sprendimo būdai, pusiausvyros ir mobilumo lavinimo metodai, taisyklingo žingsnio ir eisenos formavimas. Aktyvios kineziterapijos priemonės: fiziniai pratimai, pusiausvyros ir koordinacijos lavinimas, ėjimo mokymas ir eisenos korekcija. Pasyvios kineziterapijos priemonės: gydymas padėtimi, pasyvus sąnarių išlankstymas, mechanoterapija, masažas. Kineziterapijos efektyvumo vertinimas reabilitacijos etapuose.

Ergoterapijos svarba ir tikslai ūmuoju bei vėlesniuose perioduose. Ergoterapijos modeliai, taikomi pacientams po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų. Apsitarnavimo funkcijų lavinimo metodikos. Hemiparezinės rankos funkcijų įvertinimas bei lavinimas: sinerginių judesių šalinimas, koordinacijos lavinimas, smulkiosios motorikos lavinimas, jutimų gerinimas. Hemipleginės rankos aktyvinimo metodai, kontraktūrų profilaktika. Kognityvinių funkcijų sutrikimai, jų įvertinimas bei lavinimas. Neigimo sindromas, jo įvertinimas bei šalinimo būdai. Prisitaikymas buityje, pagalbinės priemonės.

Logoterapija. Kalbos sutrikimų klasifikacija. Balso sutrikimai: afonija, disfonija, fonastenija, rinofonija, mutacija, dislalija, dizartrija; sisteminiai kalbos sutrikimai: alalija, afazija; rašomosios kalbos sutrikimai: aleksija, disleksija, agrafija, disgrafija; agnozija. Afazijų rūšys: motorinė, sensorinė, sensomotorinė, semantinė, akustinė mneminė, dinaminė, motorinė eferentinė. Afazijų šalinimas. Dizartrijos šalinimas. Artikuliacijos lavinimo pratimai.

Komplikacijos, apsunkinančios reabilitacinės programos vykdymą: hipostazinė pneumonija, pragulos, kontraktūros, raumenų tonuso pokyčiai, paciento motyvacijos stoka, suvokimo sutrikimas ir jų profilaktikos priemonės.

Fizioterapinių priemonių pacientams po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų naudojimas: raumenų elektostimuliacijos, sinusinės moduluotos srovės, diadinaminės srovės, magnetoterapijos, lazerioterapijos, darsonvalizacijos, elektroforezės derinimo ypatumai.

Psichologinės reabilitacijos priemonės ir pagalbos teikimo etapai: problemos ir jos priežasties įvertinimas, sukonkretinimas ir jos sprendimo būdai, paciento psichinės būklės įvertinimas ir veiklos plano sudarymas, kriterijų, pagal kuriuos vertinama problema nustatymas. Priemonės: autogeninė treniruotė, relaksacijos pratimai, aerofitomuzikos terapija, diskusijų grupės, vizualizacija.

Socialinio darbuotojo vaidmuo reabilituojant pacientus po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų. Socialinio darbuotojo veiklos sferos: kompensacinė technika, darbingumo lygis ar specialieji poreikiai, lengvatos, užimtumo tęsimo, profesinio orientavimo, įdarbinimo, aplinkos pritaikymo. Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas. Socialinio darbuotojo veiklos pobūdis, dirbant su pacientais po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų. Profesijos įgijimo bei pakeitimo galimybės, įstaigos, užsiimančios šia veikla.

Pacientų ir jų šeimos narių dalyvavimo reabilitacijos programoje reikšmė. Paciento ir artimųjų mokymas ir švietimas komplikacijų bei ligų prevencijos klausimais.

Kompensacinės technikos ir įtvarų naudojimas reabilitacijoje po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų. Kompensacinės priemonės naudojamos buityje. Kompensacinės vaikščiojimo priemonės, jų parinkimas ir pritaikymas kiekvienu individualiu atveju. Standartiniai ir individualūs įtvarai įvairių funkcijų deficitui kompensuoti pacientams po galvos smegenų kraujotakos sutrikimų. Įtvarų gamybos technologijos ir įmonės.

SVARBIAUSIA REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA

1. Glen Gillen, Dawn Nilsen. Stroke Rehabilitation A Function-Based Approach. 5th Edition. 2020. Mosby. ISBN: 9780323639941.
2. Thomas Platz. Clinical Pathways in Stroke Rehabilitation. Evidence-based Clinical Practice Recommendations. 1st edition. 2021. Springer Nature. ISBN: 978-3-030-58504-4. URL: <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/46814>
3. Joel Stein et al. Stroke Recovery and Rehabilitation. 2nd Edition. 2014. ISBN: 978-1-6207-0006-8.
4. Leeanne M. Carey. Stroke Rehabilitation: Insights from Neuroscience and Imaging 1st Edition. 2012. Oxford University Press. ISBN: 0199797889.
5. Trevor Powell. The Brain Injury Workbook: Exercises for Cognitive Rehabilitation. 2nd edition. 2013. Routledge. ISBN-10:0863889786.
6. Ghalib Abdulah Alghamdi, Sultan Mohammed Samoun Benten, Abdulkarim SAI-Humaid. Assessment of Stroke in Physiotherapy: Stroke Evaluation. 2020. LAP LAMBERT Academic Publishing. ISBN-10:6203194050.
7. Dawn M. Nilsen, Timothy J. Wolf. Occupational Therapy Practice Guidelines for Adults With Stroke. 2015. AOTA Press. ISBN: 9781569003671.
8. Nadina B. Lincoln, Ian I. Kneebone, Jamie A. B. Macniven, Reg C. Morris. Psychological Management of Stroke. 2011. Wiley. ISBN: 978-1-119-95497-2.
9. Hebert D, Lindsay MP, McIntyre A, Kirton A, Rumney PG, Bagg S, et al. Canadian stroke best practice recommendations: Stroke rehabilitation practice guidelines, update 2015. Int J Stroke. 2016 Jun;11(4):459-84. doi: 10.1177/1747493016643553. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27079654/>
10. Winstein CJ, Stein J, Arena R, Bates B, Cherney LR, Cramer SC, et al. Guidelines for Adult Stroke Rehabilitation and Recovery: A Guideline for Healthcare Professionals From the American Heart Association/American Stroke Association. Stroke. 2016 Jun;47(6):e98-e169. doi:10.1161/STR.0000000000000098. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27145936/>
11. International Journal of Stroke: <https://journals.sagepub.com/home/wso>
12. Stroke (American Heart Association/American Stroke Association journal): <https://www.ahajournals.org/journal/str>

KONSULTUOJANTYS DĖSTYTOJAI

1. Dalyką koordinuojantis dėstytojas: Juozas Raistenskis (prof. dr.).

2. Svetlana Lenickienė (asist.dr.).

PATVIRTINTA:

Vilniaus universiteto Medicinos ir sveikatos mokslų Doktorantūros mokyklos Tarybos posėdyje: 2022 m. rugsėjo 29 d.

Tarybos pirmininkė: prof. Janina Tutkuvienė